

Maciej Zajączkowski

<https://orcid.org/0000-0002-7672-4609>

AGH Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie
Polska

Kamila Stawczyk-Kłosowska

<https://orcid.org/0009-0006-8560-0727>

radca prawny, Katowice
Polska

Złoże strategiczne – nowe uregulowania w zakresie ochrony złóż kopalin

Strategic deposit – new regulations for the protection of mineral deposits

Summary

The article presents the issue of the protection of mineral deposits and the new solution implemented, which is the possibility of granting the status of a strategic deposit to whole deposits or only parts thereof. This possibility was introduced by the Act of 16 June 2023 changing the Geological and Mining Law and certain other acts, which has been in force since 28 October 2023. The two main criteria that a mineral deposit should meet are presented, as well as the procedure for issuing a decision by the minister responsible for the environment to determine a mineral deposit or a part thereof as a strategic deposit. An analysis was also made of the consequences of issuing such a decision, which is assumed to increase the legal protection of such a deposit. It was shown that this increased protection consists of six major elements, which are described in the article.

Key words: mineral deposit, strategic mineral deposit, geological and mining law, protection of mineral deposit, land use planning

1. Wprowadzenie

Złoża kopalin stanowią element środowiska naturalnego istotny z punktu widzenia gospodarki narodowej, a możliwość ich wydobywania zapewnia danemu krajowi bezpieczeństwo surowcowe. Ma to szczególne znaczenie w kontekście dwóch kluczowych cech, którymi się charakteryzują: ich zasoby są nieodnawialne, a ich wykorzystanie daje duże korzyści gospodarcze. Niestety, obowiązujące do tej pory regulacje prawne nie gwarantowały dostatecznej ochrony złóż kopalin, na co już od kilkunastu lat zwracało uwagę wielu ekspertów¹.

Główną przyczynę takiego stanu rzeczy należy upatrywać w nieprecyzyjnych zapisach kilku ustaw – z czego najważniejsze były trzy: Prawo ochrony środowiska², Prawo geologiczne i górnicze³ oraz ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁴ – i relacjach między nimi. W rezultacie można było ignorować potrzebę potencjalnego zagospodarowania udokumentowanych złóż kopalin w przyszłości i określać odmienne przeznaczenie terenu nad tymi złożami w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Prowadziło to do zabudowy terenu lub do realizacji innych inwestycji uniemożliwiających górnicze wykorzystanie zasobów złoża.

¹ B. Radwanek-Bąk, *Dostępność terenów złożowych jako priorytet ochrony zasobów kopalin*, „Górnictwo Odkrywkowe” 2008, nr 2/3, s. 19–24; R. Uberman, *Problemy zagospodarowania i eksploatacji złóż kopalin skalnych wynikające z przepisów prawa o planowaniu przestrzennym*, „Prace Naukowe Instytutu Górnictwa Politechniki Wrocławskiej. Studia i materiały” 2010, t. 130, nr 37, s. 279–298; K. Szamałek, *Ochrona niezagospodarowanych złóż kopalin*, „Studia Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Polskiej Akademii Nauk” 2011, nr 142, s. 39–45; M. Nieć, B. Radwanek-Bąk, *Ochrona złóż kopalin jako element planowania i zagospodarowania przestrzennego – problemy formalne i mentalne*, „Przegląd Górniczy” 2012, t. 68, nr 8, s. 3–6; A. Lipiński, *Niektóre problemy ochrony złóż kopalin w planowaniu przestrzennym*, „Zeszyty Naukowe Instytutu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk” 2015, nr 91, s. 135–148; R. Mikosz, *Ochrona złóż kopalin w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w kontekście zasady zrównoważonego rozwoju*, „Biuletyn Państwowego Instytutu Geologicznego” 2015, nr 465, s. 13–20; S. Mazurek et al., *Złoża o znaczeniu ponadkrajowym, krajowym, regionalnym i lokalnym – kryteria doboru i implikacje planistyczne*, „Przegląd Geologiczny” 2022, t. 70, nr 3, s. 180–189.

² Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 54).

³ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1290) [dalej: p.g.g.].

⁴ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1130).

Istnienie luki prawnej w zakresie ochrony złóż kopalin dostrzegła także Najwyższa Izba Kontroli (dalej: NIK)⁵. Stwierdziła, że obowiązujące przepisy nie dają ministrowi właściwemu do spraw środowiska skutecznych instrumentów prawnych, które by pozwalały mu wywiązywać się z obowiązku ochrony polegającej na racjonalnym gospodarowaniu zasobami złóż kopalin oraz na ich kompleksowym wykorzystaniu. W tej sytuacji uznała za konieczne przeprowadzenie odpowiednich zmian legislacyjnych umożliwiających efektywne zarządzanie złożami kopalin i ich ochronę, tak by niewykluczona była ich eksploatacja w przyszłości. Szczególny nacisk w swoich uwagach NIK położyła na zagadnienie ochrony złóż tych kopalin, które mają strategiczne znaczenie dla polskiej gospodarki.

2. Definicja legalna „złoża strategicznego”

Wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 16 czerwca 2023 r. o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw⁶ wprowadzono nową instytucję, tj. złożę strategiczne. Zgodnie z art. 6. ust. 1 pkt 19a p.g.g. złożem strategicznym jest złożę kopaliny, które ze względu na swoje znaczenie dla gospodarki lub bezpieczeństwa kraju podlega szczególnej ochronie prawnej. Można zatem przyjąć, że złoża posiadające taki status będą uznawane za najważniejsze i najcenniejsze dla potrzeb gospodarki Polski.

W znowelizowanej ustawie zachowano dotychczasowy podział złóż kopalin według ich ważności, wynikający z art. 10 ust. 1 i 3 p.g.g., na złoża objęte własnością górniczą oraz złoża objęte prawem własności nieruchomości gruntowej. Podstawą tego podziału jest rodzaj kopaliny występującej w złożu, a więc do złóż objętych własnością górniczą, bez względu na miejsce ich występowania, należą wszystkie złoża węglowodorów, węgla kamiennego, metanu występującego jako kopalina towarzysząca, węgla brunatnego, rud metali z wyjątkiem darniowych rud żelaza, metali w stanie rodzimym, rud pierwiastków promieniotwórczych, siarki rodzimej, soli kamiennej, soli potasowej, soli potasowo-magnezowej, gipsu i anhydrytu, kamieni szlachetnych, pierwiastków ziem rzadkich, gazów szlachetnych i wodoru⁷. Pozostałe złoża kopalin objęte są

⁵ NIK, *Gospodarka złożami strategicznych surowców kopalnych. Informacja o wynikach kontroli*, KGP 430.020.2017, nr ewid. 166/2017/P/17/015/KGP, Warszawa 2018, Najwyższa Izba Kontroli [online], <https://www.nik.gov.pl/kontrole/wyniki-kontroli-nik/kontrola,17983.html> [dostęp: 31.10.2024].

⁶ Dz.U. z 2023 r. poz. 2029.

⁷ Dodatkowo własnością górniczą objęte są złoża wód leczniczych, wód termalnych i solanek.

prawem własności nieruchomości gruntowej. Znaczenie złóż kopalin objętych własnością górnictw została dodatkowo podkreślone przez uznanie ich za strategiczny zasób naturalny kraju, zgodnie z art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju⁸, a ich poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie – za cel publiczny w rozumieniu ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (art. 6 pkt 8)⁹.

Jeśli chodzi o złoża strategiczne, to nie rodzaj kopaliny bezpośrednio decyduje o nadaniu tego statusu, ale miejsce jej występowania oraz analiza przypadku konkretnego złoża. Nie ulega jednak wątpliwości, że przyszłe złoża strategiczne należy upatrywać przede wszystkim w złożach objętych własnością górnictw, chociaż ustawodawca przewidział możliwość nadania tego statusu także złożom kopalin objętych prawem własności nieruchomości gruntowej (art. 94b p.g.g.). Aby złożo kopaliny można było uznać za złożo strategiczne, muszą zostać spełnione dwa elementarne kryteria strategiczności (art. 94a ust. 5 p.g.g.):

- obecny stan zagospodarowania terenu umożliwia dostęp do złoża;
- złożo ma podstawowe znaczenie dla gospodarki kraju lub dla interesu surowcowego państwa lub posiada ponadprzeciętną wielkość zasobów, lub jego kopalina charakteryzuje się unikalnymi parametrami.

Pierwsze kryterium sugeruje, że obecnie udokumentowane złoża, których powierzchnię już zabudowano bądź objęto innymi formami zagospodarowania uniemożliwiającymi dostęp do niego, nie będą mogły zostać uznane za złoża strategiczne. Dostęp ten nie musi jednak być zapewniony dla całości złoża, tj. w jego granicach geologicznych, ponieważ istnieje ewentualność uznania tylko jego części za złożo strategiczne.

Drugie kryterium jest alternatywne i wystarczy spełnienie jednego z trzech podkryteriów. Ustawodawca celowo opisał je nieprecyzyjnie (tj. użył takich wyrażen jak „podstawowe znaczenie”, „ponadprzeciętna wielkość zasobów”, „unikalne parametry”), gdyż wyłącznie takie podejście pozwala uwzględnić zmieniające się uwarunkowania ekonomiczne i inne czynniki zewnętrzne, z czym należy się zgodzić. O ile pierwsze podkryterium powinno zostać spełnione poprzez odpowiednie zapisy w dokumencie strategicznym, jakim jest *Polityka Surowcowa Państwa*, o tyle pozostałe dwa, dotyczące parametrów czysto geologicznych, nie dają się sztywno określić. Przemawiają za tym same zasady dokumentowania złóż kopalin, posługiwanie się zmiennymi w czasie granicznymi wartościami parametrów, które definiują złożo i jego granice¹⁰, czy chociażby dokumentowanie złóż w różnych kategoriach rozpoznania.

⁸ T.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1235.

⁹ T.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1145 ze zm.

¹⁰ Zob. § 5.1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2015 r. w sprawie dokumentacji geologicznej złoża kopaliny z wyłączeniem węglowodorów (Dz.U. z 2015 r. poz. 987).

Dodatkowo złoża kopalin nie zawsze są dokumentowane w granicach swojego naturalnego występowania. Interpretacji przytoczonych wcześniej wyrażeń będą musieli każdorazowo dokonywać minister właściwy do spraw środowiska¹¹ przed wszczęciem postępowania o uznanie złoża kopaliny za złożo strategiczne (art. 94a ust. 1 p.g.g.) oraz państwowa służba geologiczna¹² przy sporządzaniu opinii o spełnieniu kryteriów strategiczności przez dane złożo (art. 94a ust. 7 p.g.g.).

3. Postępowanie o uznanie złoża kopaliny za złożo strategiczne

Organem właściwym do wydania decyzji w przedmiocie uznania danego złoża kopaliny bądź jego części za złożo strategiczne jest minister właściwy do spraw środowiska. Ustawodawca zdecydował się jednak odmiennie uregulować jego swobodę decyzyjną w zakresie wszczęcia postępowania o uznanie złoża za strategiczne w zależności od tego, czy dotyczy ono złoża kopaliny objętego własnością górnictwem czy prawem własności nieruchomości gruntowej. W przypadku tej pierwszej grupy minister został zobligowany do wszczęcia postępowania w terminie 1 miesiąca¹³ od wydania decyzji o zatwierdzeniu dokumentacji geologicznej bądź dodatku do niej (art. 94a ust. 1 p.g.g.), jeżeli złożo może spełniać ustawowe kryteria strategiczności. W odniesieniu do pozostałych złóż minister ma natomiast prawo wszczęcia takiego postępowania, gdy poweźmie informację, że złożo może spełniać te kryteria. Wspólnym ogniwem w procedurze uznania za strategiczne złóż objętych własnością górnictwem oraz prawem własności nieruchomości gruntowej jest niewątpliwie konieczność ich udokumentowania.

Dla złóż kopalin udokumentowanych po 28 października 2023 r. stroną postępowania będzie wyłącznie podmiot, na rzecz którego zatwierdzono dokumentację geologiczną albo dodatek do niej. Jest to o tyle zasadne, iż podmiot taki otrzymuje dość duże preferencje (pierwszeństwo) przy ubieganiu się o koncesję na wydobywanie kopaliny ze złoża. Przysługuje mu wyłączne prawo do korzystania z informacji geologicznej przez 5 lat od dnia doręczenia decyzji zatwierdzającej dokumentację geologiczną (art. 99 ust. 3 p.g.g.), a w przypadku złóż kopalin objętych własnością górnictwem ma on także w tym okresie prawo do

¹¹ Reprezentowany przez Głównego Geologa Kraju.

¹² Którą pełni Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy.

¹³ Dla złóż udokumentowanych przed 28 października 2023 r. minister właściwy do spraw środowiska ma od tej daty 2 lata na wszczęcie z urzędu owej procedury.

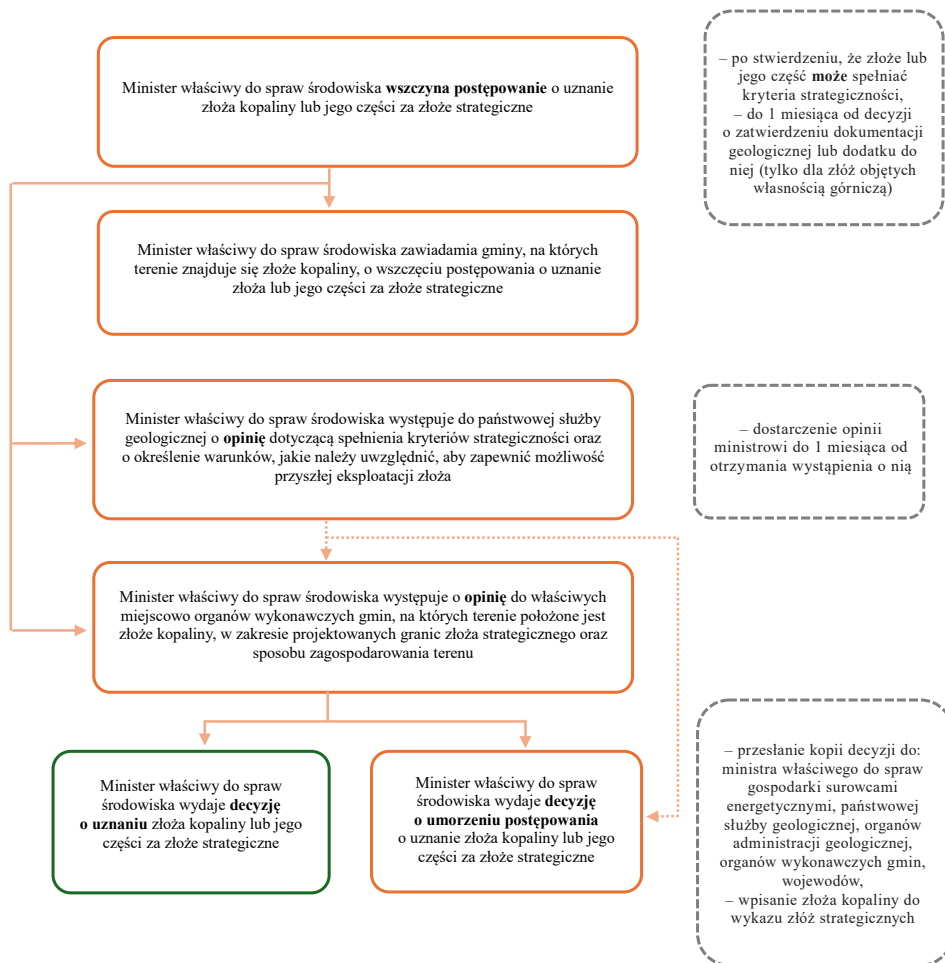
wnioskowania o ustanowienie na jego rzecz użytkowania górniczego z pierwszeństwem przed innymi (art. 15 ust. 1 i 2 p.g.g.).

Jeśli chodzi o złoża kopalin udokumentowane przed wspomnianą datą, stroną postępowania jest podmiot, który posiada prawo do informacji geologicznej lub prawo do korzystania z informacji geologicznej zawartej w dokumentacji geologicznej złoża lub w dodatku do niej. Gdy jednak taki podmiot już nie istnieje ani nie ma jego następcy prawnego, wtedy stroną postępowania jest Skarb Państwa reprezentowany przez wojewodę.

Przy podejmowaniu decyzji o uznaniu złoża kopaliny lub jego części za złożo strategiczne minister właściwy do spraw środowiska będzie posiłkować się opinią państwowej służby geologicznej oraz opinią wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Ta pierwsza będzie dotyczyła tego, czy złożo spełnia kryteria pozwalające objąć je szczególną ochroną prawną wyrażającą się w uznaniu złoża kopaliny lub jego części za strategiczne, a także tego, jakie warunki gmina powinna uwzględnić w toku realizacji obowiązków związanych z ujawnieniem złoża w swoich dokumentach planistycznych (art. 94a ust. 7 p.g.g.). Z kolei organ wykonawczy gminy będzie przygotowywał opinię w zakresie projektowanych granic złoża strategicznego oraz sposobu zagospodarowania terenu, na którym się ono znajduje, z uwzględnieniem uwarunkowań urbanistycznych, gospodarczych, środowiskowych i kulturowych owego terenu (art. 94a ust. 10 p.g.g.).

W przypadku gdy minister właściwy do spraw środowiska po uzyskaniu opinii uzna, że złożo nie spełnia jednak kryteriów strategiczności, wyda decyzję o umorzeniu postępowania (art. 94a ust. 13 p.g.g.). Jeżeli natomiast w ocenie ministra złożo kopaliny będzie spełniało rzeczzone kryteria, wyda on decyzję o uznaniu złoża kopaliny lub jego części za złożo strategiczne. Może wskazać w niej warunki, jakie gmina powinna uwzględnić w procesie planowania i zagospodarowania przestrzennego, a w szczególności konieczność wprowadzenia zakazu trwałej zabudowy lub zakazu innego zagospodarowania wyznaczonego obszaru złoża strategicznego w sposób, który wyłączyłby możliwość zagospodarowania tego złoża (art. 94a ust. 12 p.g.g.). Kopię decyzji minister właściwy do spraw środowiska przesyła ministrowi właściwemu do spraw gospodarki surowcami energetycznymi, państwowej służbie geologicznej oraz właściwym miejscowo pozostałym organom administracji geologicznej, organom wykonawczym gmin i wojewodom (art. 94a ust. 15 p.g.g.), a ponadto dokonuje wpisu do wykazu złóż strategicznych. Ścieżkę postępowania o uznanie złoża kopaliny za złożo strategiczne przedstawia diagram 1.

Diagram 1. Ścieżka postępowania o uznanie złoża kopaliny za złożo strategiczne

Źródło: opracowanie własne

4. Skutki uznania złoża kopaliny za złożo strategiczne

Decyzja o uznaniu złoża kopaliny za złożo strategiczne nie stanowi aktu prawa rzeczowego, gdyż nie zmienia ani nie przenosi praw rzeczowych do nieruchomości znajdujących się w granicach tego złoża. Zamierzeniem autorów nowelizacji Prawa geologicznego i górniczego było to, aby złoża kopaliny albo ich części uznane za złoża strategiczne zostały objęte zwiększoną ochroną prawną. Można w niej wyróżnić sześć głównych elementów.

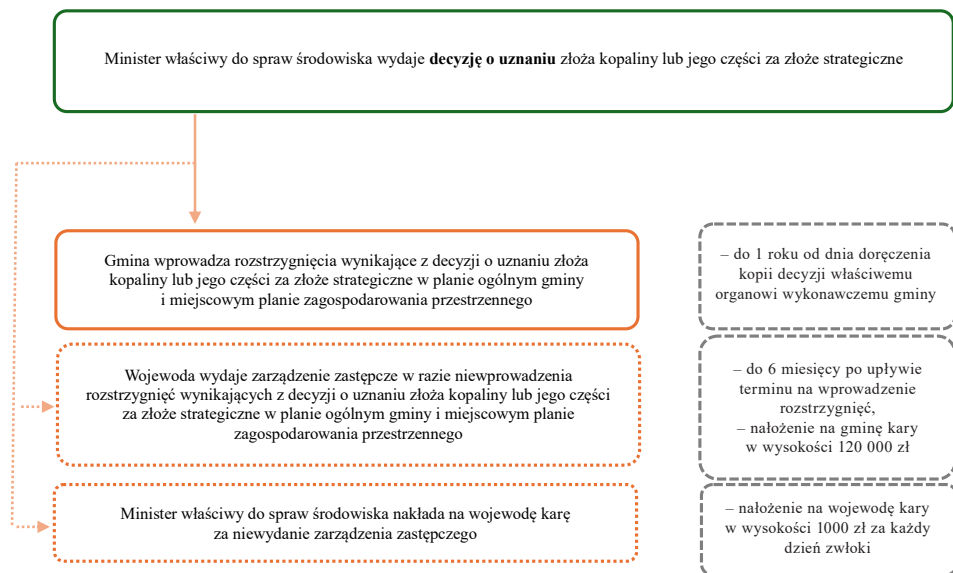
Pierwszym elementem ochrony jest obowiązek uwzględnienia w procesie planowania i zagospodarowania przestrzennego zapisów decyzji o uznaniu złoża kopaliny lub jego części za złożo strategiczne, a nie tylko rozstrzygnięć wynikających z decyzji zatwierdzającej dokumentację geologiczną lub dodatek do niej. Dotyczy to zarówno planów zagospodarowania przestrzennego województw, jak i planów ogólnych gmin oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, ale szczególnie istotne okazuje się w przypadku dwóch ostatnich dokumentów. Gmina zobligowana została do tego, aby w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego wprowadzić zakaz trwałej zabudowy lub zakaz innego zagospodarowania wyznaczonych obszarów nad złożem strategicznym w sposób, który skutkowałby wyłączeniem możliwości zagospodarowania tego złoża w przyszłości (art. 95a p.g.g.). Stanowi to niewątpliwie ograniczenie władztwa planistycznego gminy w zakresie kształtowania przestrzeni na terytorium objętym jej granicami¹⁴. Należy zauważyć, że zapisy te nie muszą oznaczać automatycznej konieczności dodania w planie ogólnym gminy strefy górnictwa jako strefy planistycznej określonej w art. 13c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Drugim elementem zwiększonej ochrony złoża strategicznego jest przyspieszenie – z 2 lat dla większości kopalin do 1 roku¹⁵ – czasu, jaki gmina ma na wprowadzenie omawianych zapisów do planu ogólnego oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Trzeci element to przyspieszenie terminu wydania zarządzenia zastępczego przez wojewodę w razie niewywiązania się gminy z obowiązku wprowadzenia zmian niezbędnych do ochrony złoża strategicznego. Dla większości kopalin wynosi on 2 lata, a dla złoża strategicznego – 6 miesięcy. Czwartym elementem jest wyższa kara wymierzana gminie przez wojewodę, gdy zachodzi konieczność wydania zarządzenia zastępczego, wynosząca 120 000 zł (dla większości kopalin wynosi ona 30 000 zł). Skutki uznania złoża kopaliny za złożo strategiczne w planowaniu przestrzennym gmin przedstawia diagram 2.

¹⁴ Szerzej – zob. D. Trzeńska, *Prawo planowania i zagospodarowania przestrzennego z perspektywy środowiska i jego ochrony*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018, s. 237–251.

¹⁵ Termin 1 roku nie może upłynąć przed 1 stycznia 2026 r. dla złóż udokumentowanych przed 28 października 2023 r.

Diagram 2. Skutki uznania złoża kopaliny za złoże strategiczne
w planowaniu przestrzennym gmin

Źródło: opracowanie własne

Za piąty element (choć dotyczy on także wszystkich złóż objętych prawem własności górniczej) należy uznać konieczność uzgodnienia projektu planu ogólnego gminy, projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, projektów decyzji o lokalizacji celu publicznego, projektów zintegrowanych planów inwestycyjnych oraz projektów planów zagospodarowania przestrzennego województwa z ministrem właściwym do spraw środowiska. Dla złóż kopaliny objętych prawem własności nieruchomości gruntowej i nieuznanych za złoża strategiczne przy uchwalaniu powyższych dokumentów planistycznych wymaga się jedynie opinii marszałka województwa.

Ostatni element zwiększonej ochrony złóż strategicznych stanowi włączenie ministra właściwego do spraw środowiska do szeregu postępowań administracyjnych poprzez konieczność uzyskania jego opinii. Jest ona wymagana przed złożeniem wniosku o wydanie następujących decyzji:

- decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej, wydawanej zgodnie z art. 9o ust. 3 ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym¹⁶;
- decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, wydawanej zgodnie z art. 11d ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych¹⁷;

¹⁶ T.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 697 ze zm.

¹⁷ T.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 311.

- decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego, wydawanej zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 12 lutego 2009 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie lotnisk użytku publicznego¹⁸;
- decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji w zakresie terminalu, wydawanej zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu¹⁹;
- decyzji o pozwoleniu na realizację inwestycji, wydawanej zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 8 lipca 2010 r. o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowy przeciwpowodziowych²⁰;
- decyzji o ustaleniu lokalizacji strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej, wydawanej zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych²¹;
- decyzji o ustaleniu lokalizacji strategicznej inwestycji w sektorze naftowym, wydawanej zgodnie z art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 22 lutego 2019 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w sektorze naftowym²².

Skutki uznania złoża kopaliny za złożo strategiczne obejmują również podmiot, na rzecz którego wydana została ta decyzja. Podmiot ten zawsze będzie ponosił koszty sporządzenia zmiany planu ogólnego gminy oraz zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wynikające z uzyskanej decyzji o uznaniu złoża kopaliny lub jego części za złożo strategiczne. W przypadku innych złóż kopaliny (z wyjątkiem węglowodorów) obowiązek poniesienia kosztów zmiany tych dokumentów spoczywa na podmiocie, na rzecz którego zatwierdzono dokumentację geologiczną lub dodatek do niej, tylko wówczas, gdy owe zmiany umożliwiają prowadzenie działalności górniczej.

5. Podsumowanie

Regulacja prawna dotycząca złóż strategicznych zapewnia długo wyczekiwaną formalną opiekę państwa nad złożami kopaliny o szczególnym znaczeniu. Pomimo swoich mankamentów wyraża pożądaną przez branżę górniczą podejście do ochrony zasobów naturalnych. Nie rozwiązuje, oczywiście, wszelkich problemów, z którymi łączy się zainicjowanie procesu inwestycyjnego polegającego

¹⁸ T.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1464.

¹⁹ T.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1286.

²⁰ T.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 274.

²¹ T.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1199.

²² T.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 405.

na zagospodarowaniu nowych złóż (jak chociażby kwestii nadania im statusu inwestycji celu publicznego czy konieczności dysponowania prawem do każdej nieruchomości gruntowej w procesie koncesyjnym).

Wszystkie narzędzia prawne niezbędne, aby chronić złoża strategiczne, skupione zostały w rękach ministra właściwego do spraw środowiska. Do jego kompetencji należą m.in. interpretacja spełnienia kryteriów strategiczności złoża oraz wydanie decyzji o uznaniu złoża kopaliny lub jej części za złożo strategiczne. Na tym jednak rola ministra się nie kończy, ponieważ został on włączony w liczne procesy związane z planowaniem przestrzennym, które muszą być z nim uzgadniane, oraz postępowania administracyjne dotyczące decyzji inwestycyjnych, w których wymagana jest jego opinia.

Czas pokaże, w jaki sposób instytucja złoża strategicznego przyczyni się do zapewnienia bezpieczeństwa surowcowego kraju. Pierwsze postępowania o uznanie złoża za strategiczne już się rozpoczęły.

Literatura

- Lipiński A., *Niektóre problemy ochrony złóż kopalin w planowaniu przestrzennym*, „Zeszyty Naukowe Instytutu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk” 2015, nr 91, s. 135–148.
- Mazurek S. et al., *Złoża o znaczeniu ponadkrajowym, krajowym, regionalnym i lokalnym – kryteria doboru i implikacje planistyczne*, „Przegląd Geologiczny” 2022, t. 70, nr 3, s. 180–189.
- Mikosz R., *Ochrona złóż kopalin w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w kontekście zasady zrównoważonego rozwoju*, „Biuletyn Państwowego Instytutu Geologicznego” 2015, nr 465, s. 13–20.
- Nieć M., Radwanek-Bąk B., *Ochrona złóż kopalin jako element planowania i zagospodarowania przestrzennego – problemy formalne i mentalne*, „Przegląd Górniczy” 2012, t. 68, nr 8, s. 3–6.
- Radwanek-Bąk B., *Dostępność terenów złożowych jako priorytet ochrony zasobów kopalin*, „Górnictwo Odkrywkowe” 2008, nr 2/3, s. 19–24.
- Szamałek K., *Ochrona niezagospodarowanych złóż kopalin*, „Studia Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Polskiej Akademii Nauk” 2011, nr 142, s. 39–45.
- Trzeńska D., *Prawo planowania i zagospodarowania przestrzennego z perspektywy środowiska i jego ochrony*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.
- Uberman R., *Problemy zagospodarowania i eksploatacji złóż kopalin skalnych wynikające z przepisów prawa o planowaniu przestrzennym*, „Prace Naukowe Instytutu Górnictwa Politechniki Wrocławskiej. Studia i materiały” 2010, t. 130, nr 37, s. 279–298.

Źródła internetowe:

- NIK, *Gospodarka złożami strategicznych surowców kopalnych. Informacja o wynikach kontroli*, KGP 430.020.2017, nr ewid. 166/2017/P/17/015/KGP, Warszawa 2018, Najwyższa Izba Kontroli [online], <https://www.nik.gov.pl/kontrola/wyniki-kontroli-nik/kontrola,17983.html> [dostęp: 31.10.2024].

Maciej Zajączkowski, Kamila Stawczyk-Kłosowska

Złoże strategiczne – nowe uregulowania w zakresie ochrony złóż kopalin

Streszczenie

W artykule przedstawiono problematykę ochrony złóż kopalin oraz nowe rozwiązanie, jakim jest możliwość nadawania złożom lub ich częściom statusu złoża strategicznego. Możliwość ta została wprowadzona ustawą z dnia 16 czerwca 2023 r. o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw, która obowiązuje od 28 października 2023 r. Omówiono dwa główne kryteria, jakie powinno spełniać złóż kopaliny, oraz procedurę wydawania decyzji o uznaniu złoża kopaliny lub jego części za złóż strategiczne przez ministra właściwego do spraw środowiska. Przeanalizowano też skutki wydania owej decyzji, która z założenia ma zwiększyć ochronę prawną takiego złoża. Ochrona ta składa się z sześciu istotnych elementów, również opisanych w artykule.

Słowa kluczowe: złóż kopaliny, złoża strategiczne, prawo geologiczne i górnicze, ochrona złóż kopalin, planowanie przestrzenne

Мацей Заончковский, Камила Ставчик-Клосовска

Стратегическое месторождение – новые положения в области охраны месторождений полезных ископаемых

Резюме

В статье изложена проблематика охраны месторождений полезных ископаемых и новое решение, заключающееся в возможности придавать месторождениям или их частям статус стратегического месторождения. Такая возможность была введена законом от 16 июня 2023 года о внесении изменений в Закон о геологии и горном деле и некоторые другие законы, вступившим в силу 28 октября 2023 года. Обсуждаются два основных критерия, которым должно соответствовать месторождение полезных ископаемых, и процедура принятия решения о признании месторождения полезных ископаемых или его части стратегическим месторождением министром, отвечающим за вопросы, связанные с окружающей средой. Также были проанализированы последствия принятия данного решения, призванного повысить правовую защиту такого месторождения. Такая защита состоит из шести важных элементов, также описанных в статье.

Ключевые слова: месторождение полезных ископаемых, стратегические месторождения, геологическое и горное право, защита месторождений полезных ископаемых, пространственное планирование

Maciej Zajączkowski, Kamila Stawczyk-Kłosowska

Depositi strategici – nuove norme per la protezione dei giacimenti minerari

Sommario

L'articolo presenta la questione della protezione dei depositi minerari e la nuova soluzione, ovvero la possibilità di concedere lo status di deposito strategico a depositi o parti di essi. Questa possibilità è stata introdotta dalla Legge del 16 giugno 2023 che modifica la Legge – Legge geologica e mineraria e alcune altre leggi, in vigore dal 28 ottobre 2023. Vengono discussi i due criteri principali che un deposito minerario deve soddisfare, nonché la procedura per l'emissione di una decisione di riconoscimento di un deposito minerario o di una sua parte come deposito strategico da parte del ministro dell'Ambiente. Vengono inoltre analizzate le conseguenze dell'emissione di questa decisione, che ha lo scopo di aumentare la protezione legale di tale deposito. Questa protezione consiste in sei elementi importanti, anch'essi descritti nell'articolo.

Parole chiave: deposito minerario, deposito strategico, legge geologica e mineraria, protezione dei depositi minerari, pianificazione territoriale